

RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK

jaarverslag 2009

INHOUDSTAFEL

■	VOORWOORD	3
■	EEN MOEILIJK JAAR	4
■	KLACHTENBEHANDELING	6
■	OVERZICHT BESLISSINGEN 2009	14
■	OVERIGE ACTIVITEITEN	17
■	RICHTLIJN OVER GEBRUIKERSINHOUD	19
■	SAMENSTELLING RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK	20

VOORWOORD

Ook in het jaar 2009 is de Raad voor de Journalistiek blijven voortvaren op de ingeslagen koers. Het volstaat de beslissingen door te nemen om vast te stellen 'dat we goed bezig zijn'. Zoals in de vorige periodes waakt de Raad voor de Journalistiek over het principe van hoor en wederhoor, de verplichting tot correcte weergave van de feiten en het respect voor de privacy.

Dit alles gebeurt zonder afbreuk te doen aan de vrijheid van meningsuiting. Aan de schrijver van een column of een andere opiniebijdrage komt een grote mate van vrijheid toe om zijn of haar mening te geven en om conclusies te trekken uit door hem of haar gepresenteerde feiten. Overdrijving en eenzijdige belichting behoren daarbij tot de gebruikelijke stijlmiddelen. De auteur van een column of een andere opiniebijdrage geniet ook een ruime mate van vrijheid om feiten te kwalificeren en van een eigen interpretatie te voorzien. Het staat de journalist vrij om in de berichtgeving een selectie te maken van de gebeurtenissen en tussenkomsten die zij of hij relevant acht.

De uitdagingen zijn groot. De digitalisering en het internet hebben ertoe geleid dat mediagebruikers op een vlotte manier informatie en opiniebijdragen kunnen bezorgen aan de redacties. Meer dan in het verleden brengen de media dan ook informatie en commentaar die door gebruikers wordt aangeboden, hetgeen men in het hedendaags jargon *user generated content* noemt. Informatie en opiniebijdragen die door gebruikers aan de media worden bezorgd, kunnen een aanvulling betekenen op het nieuwsaanbod en kunnen het maatschappelijk debat stimuleren. De Raad heeft daarover de richtlijn over de omgang van de pers met gebruikersinhoud uitgewerkt. En misschien is dat een aanzet om wat te bezinnen over hetgeen Peter Vandermeersch over die participatie van de burger schreef in De Standaard van 2 januari 2010: 'Oké, we moeten en we willen de lezer meer betrekken bij de opinievorming. Maar de stroom van ronduit dwaze, kwetsende en racistische praat - ook op onze site - verplicht ons om net veel minder reactie toe te laten'.

Vandaag is als het ware iedereen journalist. Wie een computer binnen handbereik heeft kan op dat vlak zijn gangen gaan. Met alle gevolgen vandien. Op 24 juni 2008 heeft de Brusselse kortgedingrechter aan de Raad voor de Journalistiek een tijdelijk verbod opgelegd om een uitspraak bekend te maken over een klacht die bij de Raad was ingediend tegen een journalist-internetter die geen lid is van de journalistenvereniging. Betrokkene had aan de rechter gevraagd om de Raad verbod op te leggen om een uitspraak te doen. De rechter legde aan de Raad voor de Journalistiek niet een verbod op om uitspraak te doen, wel een verbod om die uitspraak bekend te maken... De beschikking van de kortgedingrechter is uitvoerbaar. Wij wachten echter vol vertrouwen de uitspraak ten gronde af. De Raad wil immers ook in de toekomst een antwoord blijven geven op vragen en klachten van het publiek, en hij wil daarmee zijn bijdrage blijven leveren tot de instandhouding en de ontwikkeling van kwaliteitsvolle en betrouwbare media. Met respect voor de vrijheid van meningsuiting van om het even wie.

Eric Brewaeys
Voorzitter

2009: EEN MOEILIJK JAAR VOOR DE JOURNALISTIEK

2009 is opnieuw een bewogen jaar geweest voor de journalistiek, zowel in eigen land als wereldwijd. Het was te verwachten dat de zware financiële crisis ook gevolgen zou hebben voor de mediasector. In de praktijk heeft zich dat vertaald in besparingen, herstructureringen en ook ontslagen bij verscheidene redacties. Toch wordt er van diezelfde redacties verwacht dat ze in alle omstandigheden kwaliteitsinformatie blijven leveren. Die omstandigheden zijn er het afgelopen jaar dus niet gemakkelijker op geworden. De werkdruk neemt toe, de concurrentie is nog heviger geworden, en met de opkomst van de digitale media blijkt het *instantnieuws*, waarbij geen tijd meer blijft om de informatie te checken, de norm te zijn geworden. De eerste zijn met het nieuws, het lijkt soms belangrijker te zijn dan het juiste nieuws brengen. Fouten en ontsparingen vermijden blijft evenwel een eerste opdracht van een journalist en een redactie. Het publiek verwacht immers informatie waarop het kan vertrouwen. Meer dan ooit het geval is geweest, kwamen er echter vanuit de samenleving kritische geluiden over de berichtgeving.

Het begon al in januari 2009, na de steekpartij in het kinderdagverblijf in Dendermonde, die een massale media-aandacht teweegbracht. De burgemeester van de stad deed daarop een emotionele oproep tot media en journalisten om zich terughoudend op te stellen. In juni 2009 gaf de berichtgeving over de zelfdoding van Yasmine aanleiding tot felle reacties en een polemiek over de vraag of bepaalde media niet teveel details hadden bekendgemaakt en of ze geen weerklank hadden gegeven aan allerlei veronderstellingen. Enkele maanden later maakten BV's zoals Marcel Van Tilt en Helmut Lotti bekend dat ze vanwege eerdere slechte ervaringen niet meer wilden samenwerken met sommige magazines. En het jaar werd afgesloten met een kritisch kerstessay van hoogleraar Geert Buelens in *De Standaard* over de tekortkomingen van de hedendaagse journalistiek. Buelens had het onder meer over een eenzijdige keuze van nieuwsonderwerpen en nam ook de 'grijnsjournalistiek' op de korrel. Zijn bijdrage kreeg een vervolg met een geanimeerde discussie in de krant en op meerdere websites. Ook in enkele boeken is de journalistiek zwaar onder vuur komen te liggen. We denken aan 'De macht van de media' van voormalig directeur-generaal van de VRT Cas Goossens, of aan de bundel 'Media & journalistiek in Vlaanderen – kritisch doorgelicht', samengesteld door Johan Sanctorum en Frank Thevissen. Kortom, de media, die zich graag opstellen als kritische waakhond, zijn in 2009 voortdurend zelf het voorwerp van kritiek geweest. En ook de justitie liet zich niet onbetuigd. Verscheidene media zagen zich een rechterlijk verbod tot verspreiding of uitzending opgelegd na een procedure in kort geding op eenzijdig verzoekschrift. En op 15 oktober 2009 werden een journalist en twee hoofdredacteuren van *Het Laatste Nieuws* veroordeeld tot betaling van een schadevergoeding van een half miljoen euro aan wiewermanager Patrick Lefevere. Het is een bedrag van een nooit eerder geziene omvang, dat aangeeft hoe zwaar de rechters aan de beweerde tekortkomingen tilden. 'Het vertrouwen van de bevolking in ons, de media, sluimert op een absoluut dieptepunt. Dat hebben wij, journalisten, in de eerste plaats aan onszelf te wijten', erkende een Vlaams hoofdredacteur deemoedig in zijn krant.

De crisis in de pers kreeg ook aandacht van de overheid. Op initiatief van minister-president Kris Peeters vonden op 19 maart 2009 de Staten-Generaal van de media plaats in Antwerpen. Het werd een druk bijgewoonde bijeenkomst, waarop vanuit diverse invalshoeken de problemen van de pers besproken werden. Concrete resultaten hebben de Staten-Generaal vooralsnog niet opgeleverd, op een verhoging na van de subsidie van het Fonds Pascal Decroos voor bijzondere journalistieke projecten. Voorts is het uitkijken naar de initiatieven die de nieuwe mediaminister Ingrid Lieten zal nemen.

Het is natuurlijk niet allemaal kommer en kwel in de media. In vergelijking met het buitenland houden de oplages van de Vlaamse kranten goed stand en er zijn zelfs titels die erop vooruit gaan. Het wantrouwen tegenover de journalistiek wordt blijkbaar toch niet algemeen

gedeeld. En de ontslagen op sommige redacties leiden dan weer tot nieuwe journalistieke initiatieven, zoals de website *De Werktitel*, die ondertussen tot *Apache* is herdoopt. Kortom, de journalistiek blijft in beweging.

Er wordt wel eens gezegd dat journalisten lange tenen hebben en dat ze ongevoelig zijn voor kritiek. Toch bestaat met de Raad voor de Journalistiek nu al zeven jaar een forum dat door de sector zelf is opgericht en waar systematisch journalistieke gedragingen en producten kritisch onder de loep worden genomen. Dat gebeurt vooral na vragen en klachten van het publiek, zodat kan worden ingespeeld op signalen uit de samenleving. Daarnaast wordt ook gewerkt aan een actualisering van de beroepsregels, wat binnenkort moet resulteren in de bekendmaking van een nieuwe code. Allicht kan een Raad voor de Journalistiek niet alle problemen aan, want veel ongenoegen heeft te maken met de nieuwsselectie, waarbij critici van oordeel zijn dat bepaalde onderwerpen te sterk worden belicht, terwijl andere thema's dan weer verwaarloosd worden. Dat is in de eerste plaats een zaak van de redacties zelf, die moeten nagaan of ze altijd de juiste keuzes maken. De Raad voor de Journalistiek kan daarentegen wel blijven herinneren aan de basisregels van het beroep, die hun geldigheid bewaren, ook en zelfs vooral in moeilijke tijden.

Alleszins stelden we in 2009 een gevoelige verhoging vast van het aantal klachten. Eén enkele oorzaak hiervan aangeven is vermetel. Ongetwijfeld zal de kritiek op de journalistiek sommigen ertoe hebben aangezet om ons sneller dan voorheen te contacteren met een vraag of met een klacht. Zo zijn we tijdens de gebeurtenissen na het drama van Dendermonde tussenbeide moeten komen op vraag van de omgeving van bepaalde slachtoffers. Maar het is ook een feit dat de Raad in de loop der jaren bekender is geworden bij het publiek, en ook dat kan mee de verhoging van het aantal dossiers verklaren.

In dit verslag bespreken we eerst de klachten en de manier waarop ze door ons behandeld werden. We geven een kort overzicht van de zestien beslissingen die de Raad heeft genomen. De volledige tekst ervan is terug te vinden op de website www.rvdj.be.

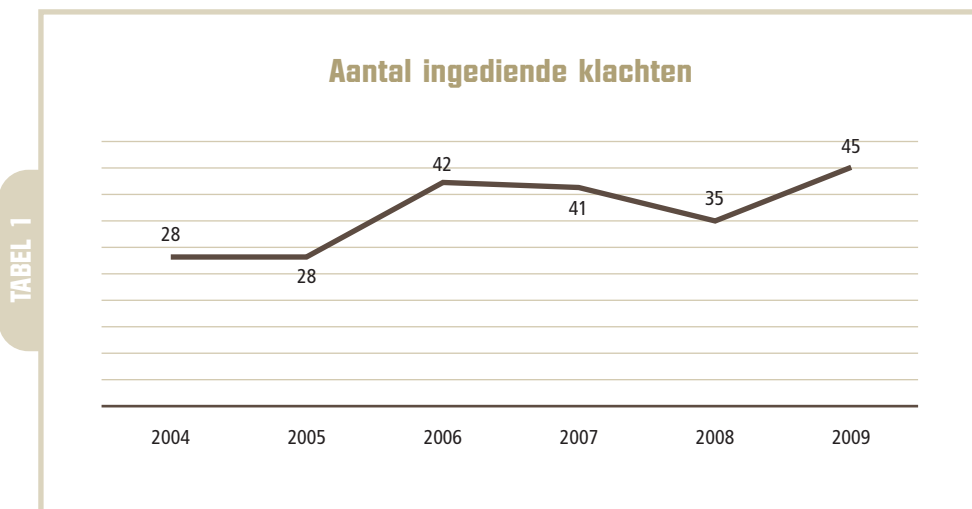
Daarna gaan we kort in op de overige werkzaamheden van de Raad. In 2009 is ook een *Richtlijn over de omgang met gebruikersinhoud* aangenomen. De tekst van de Richtlijn wordt integraal in dit verslag opgenomen.

Flip Voets

Ombudsman en secretaris-generaal

KLACHTENBEHANDELING

Tussen 1 januari en 31 december 2009 zijn er bij de Raad voor de Journalistiek 45 nieuwe klachten ingediend. Dat is een aanzienlijke stijging tegenover het jaar 2008, toen we 35 nieuwe dossiers in ontvangst hebben genomen. Het is ook het grootste aantal klachten sedert de oprichting van de Raad.

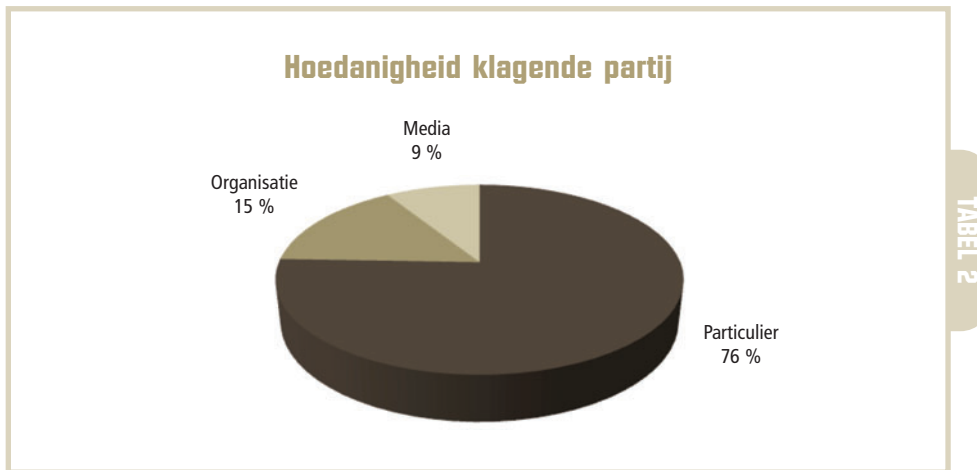

Daarnaast waren er begin 2009 nog 20 klachten in behandeling die in de loop van 2008 waren ingediend. De meeste ervan zijn ingeleid in de tweede helft van 2008, zodat ze begin 2009 nog maar enkele maanden in behandeling waren. Een achterstand in de dossierbehandeling is er dus niet.

In totaal zijn er in 2009 65 klachtendossiers behandeld: 20 oudere en 45 nieuwe. Daarvan konden er in de loop van het jaar 44 volledig worden afgewerkt, zodat op 31 december 2009 nog 21 dossiers op afsluiting wachtten. Aangezien het aantal afgehandelde dossiers ongeveer even groot is als de instroom aan nieuwe klachten, werd er geen achterstand opgelopen.

In tabel 2 geven we een overzicht van wie er bij de Raad voor de Journalistiek een klacht heeft ingediend. De grote meerderheid van nieuwe klachten – 34 van de 45 – was afkomstig van particulieren. Zeven klachten werden aanhangig gemaakt door of namens een organisatie en vier dossiers kwamen vanuit de mediawereld zelf. Er werd geen dossier geopend op eigen initiatief, al werd de journalistieke actualiteit, en de incidenten die zich hebben voorgedaan, uiteraard uitvoerig besproken op de diverse bijeenkomsten van de Raad.

Van de 34 klachten, afkomstig van particulieren, gingen er vijf uit van mensen die in ruime kring bekendheid genieten en daarom als publieke figuur kunnen worden aangemerkt. Twee klachten werden ingediend door politici of ex-politici en drie door mensen uit de culturele of amusementssector. Zoals de vorige jaren werd de grote meerderheid van de klachten, 40 van de 45, ingediend door belanghebbenden die niet als publieke figuur te beschouwen zijn.

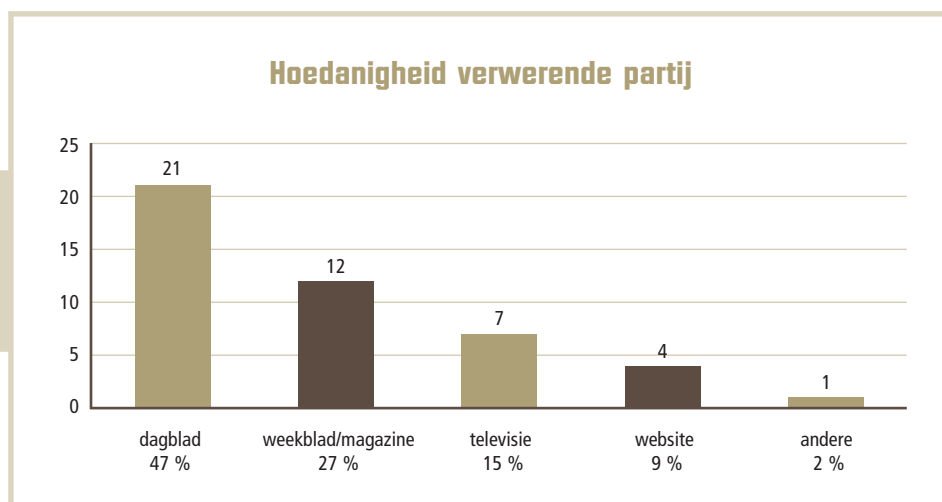
Van de zeven klachten die zijn ingediend door organisaties, kwamen er drie van een politieke organisatie (twee klachten van de AEL en één van een lokale OpenVld-afdeling), twee van een parket (Gent en Dendermonde), één van een schooldirectie en een laatste van een voetbalvereniging.

Ten slotte waren vier klachtendossiers afkomstig uit de mediasector zelf. Drie klachten werden ingediend door een individuele journalist en de vierde klacht was afkomstig van een tijdschrift.

Net zoals de vorige jaren, worden de meeste klachten ingediend tegen dagbladen of tegen journalisten van de dagbladpers. Op de tweede plaats volgen de weekbladen en de magazines, en daarna de televisie. In vergelijking met het jaar 2008 valt er voor alle sectoren een gevoelige stijging van het aantal klachten te noteren. Na de klassieke media komen de journalistieke websites met vier klachtendossiers, wat ook een lichte stijging betekent tegenover vorig jaar. Daarentegen zijn er in 2009 geen klachten ontvangen in verband met radioprogramma's of persagentschappen. Een laatste klacht tenslotte betrof een boek, maar die zaak werd onontvankelijk verklaard omdat het niet om een journalistieke publicatie ging.

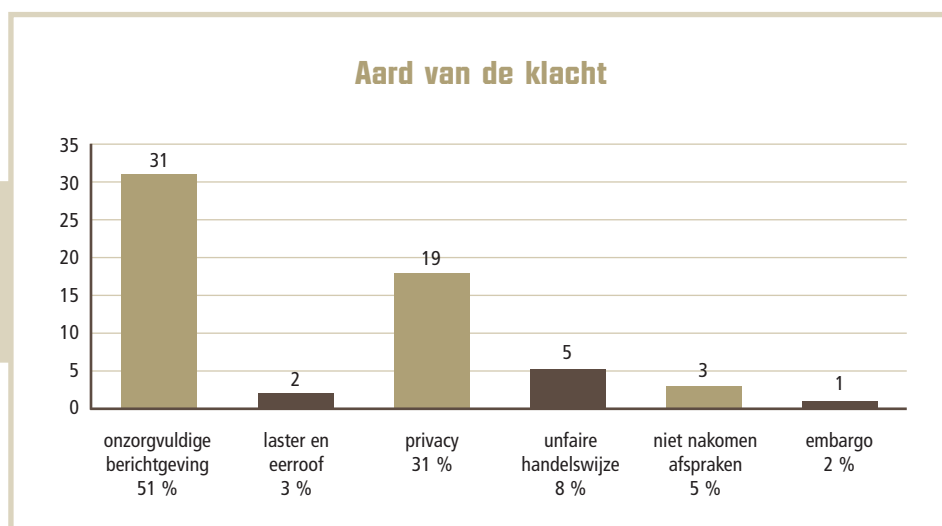
KLACHTENBEHANDELING

TABEL 3

Bij ontvangst van een klacht, wordt zij onmiddellijk gekwalificeerd naargelang de beweerdte inbreuk op de beroepsethiek, zoals die door de klager wordt aangevoerd. Het betreft een voorlopige indeling, die nog kan veranderen na het onderzoek van het hele dossier en de uitspraak van de Raad. Toch geeft de aanvankelijke kwalificatie al een beeld van waar de problemen zich doorgaans situeren. Omdat de klagers vaak meerdere inbreuken op de beroepsethiek aanvoeren, ligt het totaal van de beweerdte inbreuken hoger dan het totale aantal klachten. Het resultaat van de indeling is verwerkt in tabel 4.

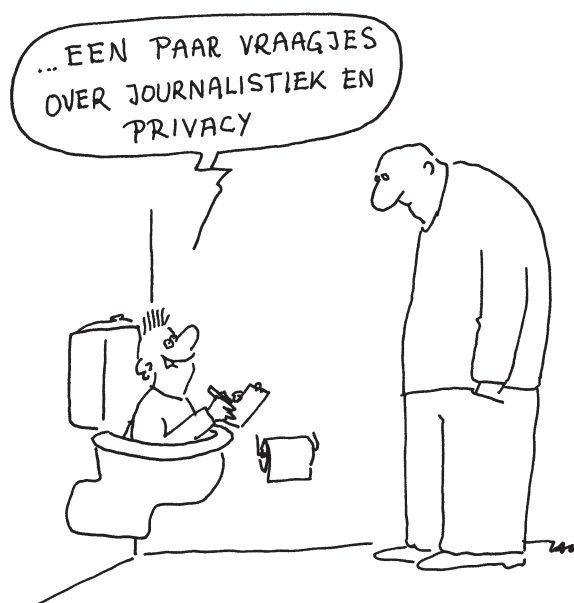
TABEL 4

Zoals vorig jaar, kon meer dan twee derde van de klachten worden ondergebracht in de ruime categorie van de **onzorgvuldige berichtgeving**. Hiermee worden feitelijke fouten en vergissingen in artikelen of reportages bedoeld. Het gaat hier uiteraard niet altijd om intentionele fouten. De fout kan immers ook het gevolg zijn van een gebrekkige bronnencontrole of gewoon van onzorgvuldigheid. Ook enkele gevallen van gebrek aan wederhoor bij de nieuwsgaring, of van gebrek aan wederwoord in het artikel of de bijdrage, zijn in deze categorie te situeren. In twee gevallen werd door de klager ook uitdrukkelijk **laster** aangevoerd. Deze klachten werden in een aparte onderverdeling ondergebracht. Van de 45 klachten die in 2009 werden ingediend, hadden er 31 te maken met beweerdte onzorgvuldige berichtgeving.

Klachten over beweerde schendingen van de **privacy** komen, net zoals de voorbije jaren, op de tweede plaats. Er kwamen er 19 binnen in 2009, en dat maakt toch zowat 40 % uit van het totale aantal klachten. Verscheidene klachten in deze categorie hielden verband met het noemen van de naam of het publiceren van een foto van mensen die als verdachte of veroordeelde betrokken zijn geweest in een rechtszaak. In 2008 heeft de Raad voor de Journalistiek hierover een 'Aanbeveling over identificatie in een gerechtelijke context' goedgekeurd, en sommige klachten refereren hier uitdrukkelijk naar.

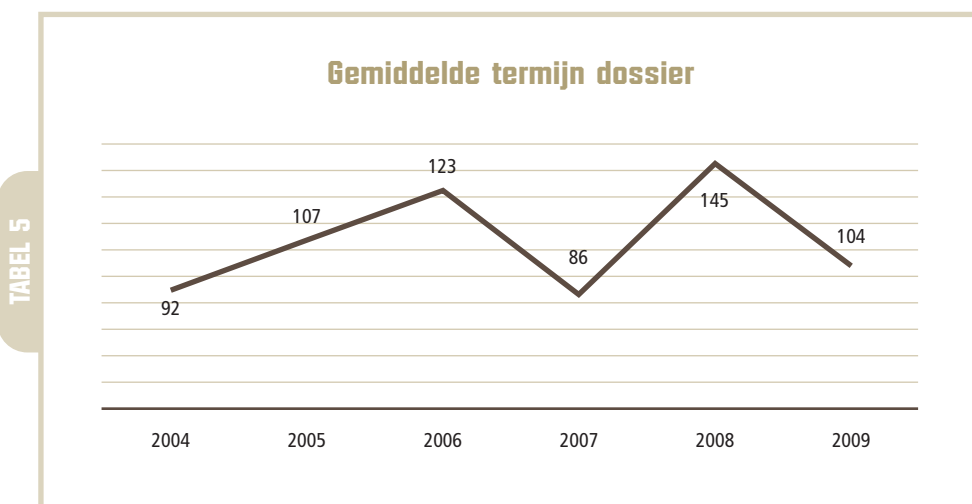

De vier klachten die werden ingediend tegen journalistieke publicaties op het Internet hadden alle te maken met privacy. Het is duidelijk dat het Internet allerlei nieuwe problemen oproept, waarover de Raad voor de Journalistiek een standpunt zal moeten innemen. Zo maken we het meer en meer mee dat reguliere media gebruik maken van foto's die afkomstig zijn van sociale netwerksites zoals *Facebook*, maar of dit ook in alle gevallen ethisch kan verantwoord worden, is op zijn zachtst uitgedrukt twijfelachtig. Een ander probleem volgt uit het ter beschikking stellen van krantenarchieven via de website. Op zichzelf is dit natuurlijk een bijzonder nuttig hulpmiddel om oude informatie op te diepen. Wanneer die informatie destijds echter fout was, of als ze een privacyschending uitmaakt, leidt de vlotte toegang tot de archieven ertoe dat die gegevens via het Internet als het ware een eigen leven kunnen beginnen leiden, wat bijzonder schadelijk kan zijn voor wie erin genoemd wordt, temeer daar de informatie via *Google* met een simpele muisklik kan worden opgehaald. Vraag is eveneens of hier geen rekening dient gehouden te worden met het zogenaamde recht op vergetelheid, dat kan worden ingeroepen door iemand die destijds met de justitie in aanraking is gekomen en naar aanleiding daarvan met naam in de krant werd vermeld. Meerdere webredacties zijn al met vragen en klachten hierover geconfronteerd, en ook bij de Raad voor de Journalistiek zijn in dat verband klachten ontvangen. Belangrijk is om telkens na te gaan wat de juiste omstandigheden zijn van de zaak. Zo konden enkele dossiers minnelijk afgehandeld worden door het laten verwijderen van de betwiste artikels, maar dit is zeker geen oplossing voor alle gevallen omdat het ook niet de bedoeling kan zijn om als het ware de geschiedenis te herschrijven.

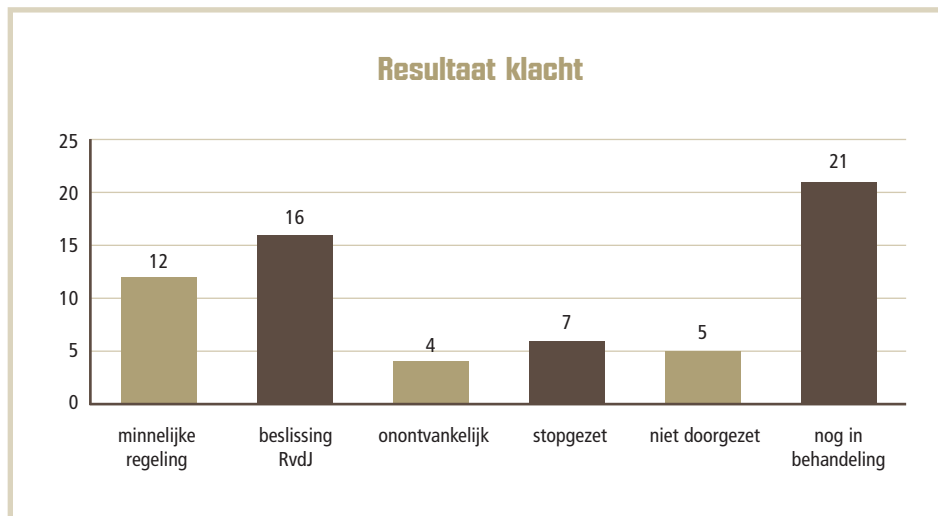
KLACHTENBEHANDELING

Vijf klachten hadden te maken met een **unfaire handelwijze**, en drie met het **niet nakomen van afspraken**. Deze klachten hebben meestal betrekking op een journalistieke handelwijze tijdens de fase van de nieuwsgaring, en ze betreffen dus niet de inhoud van de journalistieke bijdrage. Een bijzonder ernstige klacht hield in dat een journalist geld zou geboden hebben aan jongeren, opdat ze zouden getuigen over een ongeval dat ze hadden meegemaakt. De feiten werden echter formeel tegengesproken door het betrokken medium, waarna de klager ons liet weten dat hij niet verder wilde aandringen. Enkele andere klachten in deze categorie werden onontvankelijk verklaard, omdat ze te maken hadden met arbeidsverhoudingen of omdat het niet ging om journalistieke producten. Een laatste klacht ten slotte had te maken met de interpretatie van een **embargo** dat door een parket werd afgekondigd en dat door een krant niet zou zijn gerespecteerd. Hierover wordt in de eerste helft van 2010 een uitspraak verwacht.

In 2009 konden er in totaal 44 dossiers worden afgesloten. Dat aantal is ongeveer even groot als de 45 nieuwe dossiers die in de loop van het jaar werden ingediend, zodat er, zoals al eerder vermeld, geen achterstand is opgelopen.

De gemiddelde behandeltermijn lag op 104 werkdagen. Dat is een positieve evolutie tegenover vorig jaar. In 2008 bedroeg de gemiddelde doorlooptijd immers 145 werkdagen, al was dat resultaat negatief beïnvloed door twee oudere dossiers, die op vraag van de partijen een hele tijd waren uitgesteld. De Raad heeft uit die negatieve ervaring lessen getrokken, want voortaan wordt niet meer automatisch ingegaan op vragen tot uitstel voor onbepaalde tijd. In zeven gevallen hebben we zelfs de behandeling van klachten, waarbij de klagende partij gedurende maanden, en ondanks herinneringen, niets meer van zich heeft laten horen, stopgezet. Als de klager immers geen belangstelling meer toont voor zijn zaak, heeft het geen zin om het dossier te laten aanslepen. De doelstelling moet blijven om binnen een relatief korte termijn tot een oplossing te komen, hetzij door een minnelijke regeling, hetzij door een uitspraak van de Raad. Voorts moet er rekening mee worden gehouden dat de toegang tot de Raad kosteloos en laagdrempelig is, maar daar staat tegenover dat van een klager mag worden verwacht dat hij ook nog enig teken van leven geeft na indiening van de klacht. Mocht de aangebrachte zaak overigens een groot belang hebben voor de journalistieke praktijk, dan kan de Raad nog altijd op eigen initiatief de behandeling van een dossier voortzetten, maar in 2009 was het niet nodig om van die mogelijkheid gebruik te maken.

TABEL 6

De Raad voor de Journalistiek heeft in zestien dossiers een **uitspraak** gedaan. Het aantal beslissingen is te vergelijken dat van de voorgaande jaren, want in 2008 zijn er zeventien beslissingen geweest, en in 2007 achttien.

Vijftien van de zestien beslissingen hielden een uitspraak in over een concrete klacht. In zeven gevallen werd de klacht gegrond of gedeeltelijk gegrond verklaard en heeft de Raad dus een inbreuk op een of meer beroepsethische regels vastgesteld. Zeven klachten werden ongegrond bevonden. De bekendmaking van een andere uitspraak wordt voorlopig ingehouden, en dit op bevel van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg te Brussel. De betrokken journalist had aan de rechtbank gevraagd om de Raad verbod op te leggen om uitspraak te doen over zijn zaak omdat hij geen lid is van de journalistenvereniging. De rechtbank is niet op die vraag ingegaan. Wel is ons voorlopig verbod opgelegd om de uitspraak bekend te maken, en dit in afwachting dat de rechtbank een oordeel zal vellen over de betwisting ten gronde. De procedure ten gronde loopt momenteel voor de rechtbank en wij zullen dus het vonnis moeten afwachten vooraleer verdere stappen te kunnen ondernemen. Ons standpunt is dat de Raad opgericht is om zijn opinie te geven over iedere vraag of klacht die bij ons wordt ingediend over journalistiek gedrag. Het feit of een journalist al dan niet aangesloten is bij een journalistenvereniging, mag daarbij geen rol spelen.

Een laatste uitspraak ten slotte houdt geen beoordeling in van een concrete klacht, maar ze betreft een actualisering van de beroepsregels in verband met het fenomeen van de zogenoemde *user generated content*, de inhoud die door gebruikers wordt aangeleverd. Deze praktijk heeft met de komst van het Internet en de verbreiding van digitale media een grote uitbreiding gekregen. De problematiek werd ons aangekaart door de parlementsleden Pol Van Den Driessche en Els Schelfhout, die vroegen om een standpuntbepaling van de Raad. Zij vestigden onze aandacht op sommige lasterlijke en racistische uitspraken op forumpagina's van de websites van gevestigde media. Ook met het Centrum voor gelijke kansen en racismebestrijding werd over het thema overlegd, omdat zij eveneens daarover klachten hadden ontvangen. De kwestie kwam voorts uitvoerig aan bod tijdens het overleg van de Europese persraden in oktober 2008 in Berlijn, want het fenomeen is uiteraard niet beperkt tot ons land. Uiteindelijk hebben de diverse besprekingen geleid tot de goedkeuring van een 'Richtlijn over gebruikersinhoud', waarmee de Raad een aantal concrete voorstellen doet zodat de redacties hieromtrent hun verantwoordelijkheid kunnen opnemen en aangepaste maatregelen kunnen nemen. De tekst van deze Richtlijn wordt integraal in dit jaarverslag opgenomen. Ondertussen hebben verscheidene redacties trouwens hun werkwijze aangepast, zodat ongepaste inhoud niet meer toegelaten of snel verwijderd wordt.

Twaalf klachten konden worden afgesloten met een **minnelijke regeling**. In deze dossiers is er dus na tussenkomst van de ombudsman een overeenkomst bereikt tussen de klagende partij en het betrokken medium, en heeft de klagende partij uitdrukkelijk laten weten dat het geschil hiermee opgelost was. Voor vier klachten bestond de regeling uit de publicatie van een nieuw artikel, waarbij de aanvankelijke informatie werd rechtgezet of aangevuld. Voor een vijfde klacht kon worden volstaan met de opname van een korte rechtzetting. Vier andere dossiers hadden betrekking op informatie op een website, waarbij het bericht werd aangepast of zelfs volledig werd verwijderd van de website. Tweemaal bestond de minnelijke regeling in het aanbieden van excuses. Beide gevallen hadden betrekking op het ten onrechte gebruik maken van fotomateriaal van de klagende partij. In één van deze gevallen is er ook voor gezorgd dat de foto's verwijderd werden uit het beeldarchief van de redactie, zodat hergebruik voorkomen wordt. Ten slotte heeft de ombudsman in één dossier een rechtstreeks contact tussen de klagende partij en de redactieverantwoordelijke gefaciliteerd.

Vier klachten werden onontvankelijk verklaard door gebruik te maken van de bijzondere procedure, waarin door het werkingsreglement is voorzien. Op aangeven van de ombudsman kan de voorzitter, na een eerste onderzoek van de klacht, de Raad voorstellen om te besluiten dat de klacht **kennelijk ongegrond of onontvankelijk** is. Dit was in 2009 het geval voor twee klachten die betrekking hadden op geschillen van contractuele aard, voor een klacht die verband hield een niet-journalistieke publicatie en ten slotte voor een klacht die laattijdig was ingediend.

In vijf dossiers heeft de klagende partij ons laten weten dat ze de klacht **niet wilde doorzetten**. In enkele gevallen zijn na indiening van de klacht rechtstreekse contacten ontstaan met het betrokken medium, en werd er de voorkeur aan gegeven om de zaak op die manier af te handelen. Eén dossier is via de rechtbank afgehandeld. In twee overige zaken heeft de klager aanvankelijk om een uitstel van onbepaalde duur gevraagd omdat er ook een gerechtelijk onderzoek loopt. Toen de Raad liet weten daar niet op in te willen gaan, heeft hij zijn klacht ingetrokken.

Ten slotte werd de behandeling van zeven dossiers **stopgezet** omdat de klager, ondanks herhaalde herinneringen, gedurende lange tijd niets meer van zich heeft laten horen.

Op 31 december 2009 bleven er nog 21 klachtendossiers geopend. Op één na, zijn al deze dossiers in de loop van 2009 ingediend, zodat er dus geen oudere zaken meer in behandeling zijn. Het dossier dat in 2008 werd geopend, heeft overigens niet betrekking op een concreet geval, maar betreft de vraag van de journalistenvereniging over de zogenaamde chequeboek-journalistiek. De vraag wordt behandeld samen met het opstellen van een nieuwe code.

OVERZICHT BESLISSINGEN 2009

2009-01:
Beslissing De Cuyper-Huylebroeck t/ De Morgen
en Cochez (9 januari 2009):

GEGROND

Bij zware beschuldigingen is er wederhoor vereist, dat op een loyale wijze wordt weergegeven.

2009-02:
Beslissing Global Smile t/ Gazet van Antwerpen
(12 maart 2009):

(DEELS)
GEGROND

Bij ernstige beschuldigingen is het aangewezen om de betrokkene te contacteren voor de publicatie en hem de kans te geven om te reageren op de berichtgeving.

2009-03:
Beslissing Rombouts t/ Het Laatste Nieuws
(12 maart 2009):

ONGEGROND

De berichtgeving bevat geen relevante onjuistheden.

2009-04:
Van Daele t/ Tytgat
(12 maart 2009):

ONGEGROND

De berichtgeving was een correcte weergave van wat een oppositielid heeft aangevoerd en klager kreeg in het artikel ook de kans om zijn standpunt naar voren te brengen.

2009-05:
Richtlijn over de omgang met gebruikersinhoud
(12 maart 2009):

Zie de volledige tekst op pagina 19 van dit jaarverslag.

2009-06:
De Belder t/ ATV
(14 mei 2009):

(DEELS)
GEGROND

Van een journalist kan niet worden verwacht dat hij elk element in de verklaring van een geïnterviewde op haar waarheidsgehalte toetst, maar bij zware beschuldigingen dient er op zijn minst aan betrokkene een ernstig wederwoord worden geboden.

2009-07:
Geurs t/ Het Laatste Nieuws, Verbruggen en Snick
(14 mei 2009):

ONGEGROND

In de diverse artikelen werd enkel ingegaan op het professioneel optreden van klager. Deze problematiek is van maatschappelijk belang. Om die reden maakt het noemen van de naam van klager en het tonen van zijn foto geen inbreuk uit op zijn privacy.

OVERZICHT BESLISSINGEN 2009

2009-08: Geurs t/ De Zondag en De Vits (14 mei 2009):	ONGEGROND
<i>In de diverse artikelen werd enkel ingegaan op het professioneel optreden van klager. Deze problematiek is van maatschappelijk belang. Om die reden maakt het noemen van de naam van klager geen inbreuk uit op zijn privacy.</i>	
2009-09: Gemeentebestuur Diepenbeek t/ VRT (9 juli 2009):	GEGROND
<i>Een programma met informatieve inhoud dient te beantwoorden aan de regels van de goede journalistiek en dus aan de journalistieke beroepsethiek.</i>	
2009-10: Wuyts t/ Verbeeck (9 juli 2009):	
<i>De inhoud van deze beslissing kan voorlopig niet worden bekend gemaakt, gelet op een rechterlijke uitspraak.</i>	
2009-11: Club Brugge K.V. t. Het Laatste Nieuws en Keygnaert (10 september 2009):	ONGEGROND
<i>Aan de schrijver van een column of opiniebijdrage komt een grote vrijheid toe om zijn mening te geven. Voor de lezer dient wel duidelijk aangegeven te worden dat het om een commentaar gaat.</i>	
2009-12: Backx e.a. t/ VRT-Volt (10 september 2009):	(DEELS) GEGROND
<i>Een undercoverreportage is enkel verantwoord indien de maatschappelijk relevante informatie, die de journalist wil vergaren, niet met de klassieke journalistieke methodes kan worden ingewonnen.</i>	
2009-13: Lang en Bardy t/ Knack en Draulans (8 oktober 2009):	GEGROND
<i>De vermelding van naam en adresgegevens komt in dit geval neer op een onnodige inbreuk van het privéleven.</i>	

OVERZICHT BESLISSINGEN 2009

2009-14:
van den Oever t/ Gazet van Antwerpen
(8 oktober 2009):

ONGEGROND

De versie van klager is in het artikel ruim aan bod kunnen komen.

2009-15:
Vanhauwaert t/ De Weekbode en Roose
(12 november 2009):

ONGEGROND

Het staat de journalist vrij om in de berichtgeving een selectie te maken van de gebeurtenissen en tussenkomsten die zij of hij relevant acht.

2009-16:
Rouffaer t/ Dag Allemaal en Vanhellemont
(12 november 2009):

GEGROND

Ten onrechte is de reactie van klagster als interview weergegeven, terwijl dit niet haar bedoeling was, en er zijn haar woorden in de mond gelegd die ze niet heeft gebruikt.

OVERIGE ACTIVITEITEN

De voltallige Raad voor de Journalistiek is in de loop van 2009 negen maal bijeengekomen. Op de vergaderingen wordt telkens een stand van zaken opgemaakt van de lopende dossiers. De voltallige Raad bespreekt en amendeert ook de voorstellen tot beslissing die door de rapporteringscommissies worden gedaan, en keurt ze uiteindelijk goed. De bijeenkomsten van de Raad voor de Journalistiek mogen nog altijd op een grote belangstelling rekenen. De gemiddelde aanwezigheid bedroeg, plaatsvervangende leden inbegrepen, vijftien raadsleden.

Het eigenlijke onderzoek van een klacht, en het houden van de hoorzitting gebeurt door een rapporteringscommissie, die in de regel is samengesteld uit drie raadsleden: een journalist, een vertegenwoordiger van de uitgevers en mediadirecties, en een extern lid. In totaal vond er in 2009 elfmaal een hoorzitting plaats, waarop één tot drie dossiers behandeld worden. De partijen krijgen uitvoerig de kans om hun argumenten nog eens uiteen te zetten, en de raadsleden kunnen om verduidelijking vragen indien dat nodig is.

In de loop van het jaar zijn er 106 vragen om 'informatie over de algemene beroepsethiek' gesteld aan de Raad voor de Journalistiek. Dat is een daling tegenover 2008, want toen kwamen er 125 vragen binnen, en ongeveer even veel als in 2008, toen er 107 vragen werden geregistreerd. In de regel kon aan de vraagstellers binnen de week een antwoord worden bezorgd. Daarnaast kwamen er vrijwel dagelijks vragen binnen voor basisgegevens, zoals het werkingsreglement, of voor doorverwijzing, maar deze vragen werden niet als zodanig geregistreerd.

In 2009 is voort werk gemaakt van het opstellen van een nieuwe beroepscode. De beperkte werkgroep, die hiervoor de opdracht had gekregen, is midden 2009 klaar geraakt met een eerste voorontwerp. De tekst is gebaseerd op de twee codes die nu in gebruik zijn, op de uitspraken, adviezen en richtlijnen die de Raad sedert zijn ontstaan heeft goedgekeurd, en is ook getoetst aan een vijftiental buitenlandse codes. Het voorontwerp is aan de voltallige Raad voorgesteld op de vergadering van 9 juli 2009. Verscheidene raadsleden hebben daarop schriftelijke opmerkingen gemaakt, die door de werkgroep in de tekst moeten worden opgenomen. Het is de bedoeling dat het definitieve ontwerp in de loop van 2010 ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de raad van bestuur van de VZW Vereniging van de Raad voor de Journalistiek, waarin de journalistenvereniging en de mediabedrijven vertegenwoordigd zijn. Hopelijk kan dus spoedig verwezen worden naar een geactualiseerde lijst met beroepsregels, die rekening houdt met de vragen en problemen waarmee de journalistiek in de eenentwintigste eeuw geconfronteerd wordt.

Inzake communicatie werd van de vakantieperiode gebruik gemaakt om de website op te frissen en aan te vullen. De opmaak werd eenvoudiger en helderder, en vooral is de website nu ook uitgerust met een zoekfunctie, wat het raadplegen van de uitspraken en de richtlijnen van de Raad gemakkelijker moet maken. Tweemaal is ook een informatieve elektronische nieuwsbrief verstuurd naar de hoofd- en eindredacties om hen op de hoogte te brengen van belangrijke evoluties. Daarnaast hebben de ombudsman en ook verscheidene leden van de Raad deelgenomen aan diverse debatten en bijeenkomsten met de bedoeling onze werking beter bekend te maken. Dit was onder meer het geval op de Staten-Generaal van de media, die op 19 maart 2009 plaatsvonden in Antwerpen. Voorts werden in de media een aantal opiniebijdragen gepubliceerd en kwam de Raad ook in de berichtgeving meerdere keren aan bod.

Op 15 en 26 oktober 2009 vond in het Noorse Oslo de jaarlijkse bijeenkomst plaats van het netwerk van Europese persraden, de *Alliance of Independent Press Councils of Europe (Aipce)*, die werd bijgewoond door de ombudsman van de Raad. Er waren afgevaardigden

OVERIGE ACTIVITEITEN

aanwezig uit niet minder dan 32 landen, waaronder ook enkele van buiten Europa. De hoge opkomst toont aan dat de idee van zelfregulering van de pers nog steeds uitbreiding vindt. In eigen land is in 2009 trouwens de Franstalige *Conseil de déontologie journalistique* van start gegaan, die inzake structuur en werkwijze volledig op dezelfde leest is geschoeid als de Vlaamse Raad. Er is afgesproken dat de twee persraden elkaar op de hoogte zullen houden van ieders activiteiten en dat ze waar nodig zullen samenwerken. Voorts heeft de ombudsman op 25 juni 2009 als raadgever en op uitnodiging van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa deelgenomen aan een bijeenkomst van de persraad van Kosovo, waarop de statuten van de organisatie werden besproken met het oog op een herziening ervan. De werking van de Kosovaarse persraad vertoont immers grote gelijkenissen met die van de Raad voor de Journalistiek.

RICHTLIJN OVER DE ONGANG VAN DE PERS MET GEBRUIKERSINHOUD

De digitalisering en het internet hebben ertoe geleid dat mediagebruikers op een vlotte manier informatie en opiniebijdragen kunnen bezorgen aan de redacties. Meer dan in het verleden brengen de media dan ook informatie en commentaar die door gebruikers wordt aangeboden, de zogenaamde 'user generated content'.

Informatie en opiniebijdragen die door gebruikers aan de media worden bezorgd, kunnen een aanvulling betekenen op het nieuwsaanbod en kunnen het maatschappelijk debat stimuleren. Toch is het belangrijk om een aantal principes in herinnering te brengen, die in volgende Richtlijn worden toegelicht.

Belangrijk is dat een onderscheid wordt gemaakt tussen het **nieuwsmateriaal** (tips, foto's, videobeelden...) en de **opiniebijdragen** (commentaarstukken, reacties ...) die door gebruikers worden bezorgd.

Het **nieuwsmateriaal** wordt, voordat het wordt openbaar gemaakt, door de redacties behandeld volgens de klassieke regels van de journalistieke bronnencontrole. Het is dus ook de redactie die verantwoordelijk is voor wat wordt gepubliceerd.

Bij discussieforums vallen de **opiniebijdragen** die erop verschijnen onder de eerste verantwoordelijkheid van de auteurs, maar het medium dat de bijdragen publiceert, is op beroepsethisch vlak mee verantwoordelijk voor het goed beheer van het forum.

Bij digitale discussieforums kunnen de media die verantwoordelijkheid opnemen door:

- hetzij de binnenkomende reacties te toetsen op hun toelaatbaarheid voor opname in het forum (de zogenaamde *pre-monitoring*);
- hetzij de ingestuurde reacties voor publicatie na te lezen en selectief te publiceren (het zogenaamde *actief modereren*);
- hetzij (bij zogenaamde *post-monitoring*) in de nodige technieken te voorzien zodat ongepaste inhoud zo snel mogelijk wordt verwijderd.

Om ongepaste inhoud te voorkomen of zo snel mogelijk te verwijderen bestaan onder meer volgende technieken:

- (1) het zich vooraf laten registreren door de gebruikers;
- (2) het duidelijk vermelden op de site van de gebruiksvoorwaarden en aanbevelingen;
- (3) het gebruik van een elektronische filter om ongepaste termen te weren;
- (4) het aanbieden van de mogelijkheid om ongepaste reacties te signaleren aan de moderator van het forum;
- (5) het vooraf modereren en continu begeleiden van discussies over gevoelige onderwerpen.

Ten slotte herinnert de Raad voor de Journalistiek eraan dat anonieme bijdragen slechts uitzonderlijk kunnen gepubliceerd worden, en dat de redactie alleszins over de identiteitsgegevens van de inzender moet beschikken.

Brussel, 12 maart 2009

LEDENLIJST RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK 2009

EFFECTIEVE LEDEN

- **BREWAEYS Eric**, *BREWAEYS Eric, staatsraad raad van state en docent VUB, voorzitter RvdJ,*
- **MARTENS Patrick**, *journalist Knack, ondervoorzitter RvdJ,*
- **BOURGEOIS Greta**, *em. raadsheer Hof van Cassatie en em. hoogleraar KULeuven,*
- **CEULEERS Jan**, *jurist,*
- **CRIEL Wim**, *verantwoordelijke uitgever Roularta Media Group,*
- **DE SMET Luc**, *journalist VTM nieuws,*
- **DE VINCK Michel**, *gedelegeerd bestuurder Photo News,*
- **KNAPEN Pieter**, *hoofdredacteur VRT,*
- **RUBBENS Astrid**, *coördinator Rondpunt,*
- **STANDAERT Luc**, *journalist Belang van Limburg en Gazet van Antwerpen,*
- **SMEUNINX Werner**, *redactiemanager Gazet van Antwerpen en Belang van Limburg,*
- **STEURBAUT Geert**, *stafdirecteur Corelio,*
- **TURELUREN Bart**, *jurist Unie van de Periodieke Pers,*
- **UYTERHOEVEN Leen**, *woordvoerster NMBS Holding,*
- **VAN CLEEMPUT Johan**, *zelfstandig mediaconsulent,*
- **VERHOEST Filip**, *journalist De Standaard,*
- **WAUTERS Frans**, *bruggepensioneerd journalist,*
- **WEENEN Louis**, *freelance journalist,*

PLAATSVERVANGERS

- **ADAMS René**, *actief gepensioneerde journalist,*
- **BOUVEROUX Jos**, *hoofdredacteur VRT,*
- **DE MEULEMEESTER Ann**, *algemeen secretaris ACW,*
- **GEERTS Paul**, *publicist,*
- **FORDYN Alex**, *algemeen directeur Vlaamse Dagbladpers,*
- **MAERTENS Hans**, *redactiemedewerker Roularta,*
- **MICHELSEN Stefaan**, *journalist De Tijd,*
- **PAUWELS Tim**, *journalist VRT,*
- **VAN BRABANT Karen**, *bedrijfsjuriste De Persgroep,*
- **VAN DE RIJT Steven**, *voorzitter UPP,*
- **VAN GERVEN Walter**, *em. hoogleraar KULeuven en U. Maastricht en gew. advocaat-generaal Europees Hof van Justitie,*
- **VAN POECKE Luc**, *hoogleraar departement communicatiewetenschappen K.U.Leuven,*
- **VANDELOOVERBOSCH Marc**, *journalist VRT,*
- **VANDERSTUKKEN Walter**, *journalist,*
- **WALGRAVE Stefaan**, *hoogleraar politieke wetenschappen Universiteit Antwerpen,*
- **WILS Jeroen**, *chef nieuwsdienst VTM,*

SECRETARIS GENERAAL

- **VOETS Flip**, *secretaris-generaal.*

ADMINISTRATIEF SECRETARIAAT

- **DE WILDE Kristina.**

(Stand van zaken op 1 januari 2009)